

CORVINUS LAW PAPERS

CORVINUS UNIVERSITY OF BUDAPEST

CLP 3/2020

Visszakövetelhető-e a banktól a
szerződéskötési díj?
Gondolatok az Európai Bíróság
C-224/19. és C-259/19. sz.
egyesített ügyekben hozott
ítéletéről

Bodzási Balázs

ISSN 2416-0415

Corvinus Law Papers

CLP 3/2020

The primary purpose of the Corvinus Law Papers (CLP) is to publish the results of research projects performed by those connected to the Department of Business Law as research reports, working papers, essays and academic papers. The CLP also publishes supplementary texts to be used for practical and theoretical training of students.

Editor-in-Chief:

Dániel Bán (Associate Professor, Corvinus University of Budapest, Department of Business Law)

Contact: daniel.ban@uni-corvinus.hu

Editorial Board:

Dániel Bán (Associate Professor, Corvinus University of Budapest, Department of Business Law)

Contact: daniel.ban@uni-corvinus.hu;

Mónika Csöndes (Assistant Professor, Corvinus University of Budapest, Department of Business Law)

Contact: monika.csondes@uni-corvinus.hu;

Zoltán Nemessányi (Associate Professor, Corvinus University of Budapest, Department of Business Law)

Contact: zoltan.nemessanyi@uni-corvinus.hu

Address of the Editorial Board:

Corvinus Law Papers
1093 Budapest, Fővám tér 8. III. emelet 321/A

Publisher:

Corvinus University of Budapest
H-1093 Budapest, Fővám tér 8.

Responsible for the edition:

Dániel Bán

ISSN 2416-0415

Visszakövetelhető-e a banktól a szerződéskötési díj?

Gondolatok az Európai Bíróság C-224/19. és C-259/19. sz. egyesített ügyekben hozott ítéletéről

*Bodzási Balázs
közjegyző (Budapest)
e-mail: bodzasibalazs@gmail.com*

Absztrakt: Az Európai Bíróság egy közelmúltban hozott döntésében azt a kérdést vizsgálta, hogy tisztességesnek tekinthető-e az a fogyasztói kölcsönszerződésben írt kikötés, amely alapján a szerződéskötési díjat teljes mértékben az adós köteles viselni. A Bíróság ítélete alapján egy ilyen kikötés tisztességtelennek minősülhet, amennyiben a hitelező nem bizonyítja, hogy a szerződéskötési díj a részéről ténylegesen nyújtott szolgáltatásoknak és ténylegesen felmerült költségeknek felel meg, valamint a szóban forgó költség viselése nem okoz a felek között – a fogyasztó hátrányára – jelentős egyenlőtlenséget.

Kulcsszavak: fogyasztói kölcsönszerződés, tisztességtelen szerződési feltétel semmissége fogyasztói szerződés esetén, az átláthatóság követelménye, a jóhiszeműség követelménye; jelentős egyenlőtlenség; tisztességtelen szerződési feltételből származó követelés elévülése

Az Európai Bíróság 2020. július 16-án hozott ítéletében a fogyasztói kölcsönszerződésekben alkalmazott azon szerződési feltételek tisztességtelenségét vizsgálta, amelyek alapján a hitelnújtó pénzügyi intézmények szerződéskötési díj számítanak fel és e díj kizárólagos viselésére az adóst kötelezik. A luxemburgi bírói fórum arra a kérdésre kereste a választ, hogy milyen követelmények teljesülése esetén lehet tisztességesnek tekinteni azt a szerződéses rendelkezést, amely egy ilyen jellegű költséget kizárólagosan az adósra hárít. A Bíróság álláspontja szerint, amennyiben a pénzügyi intézmény nem bizonyítja, hogy a szerződéskötési díj a részéről ténylegesen nyújtott szolgáltatásoknak és felmerült költségeknek felel meg, akkor a szóban forgó szerződéses kikötés tisztességtelennek és így semmisnek (érvénytelennek) minősül. Ehhez kapcsolódóan pedig az a kérdés is felmerül, hogy az érvénytelen szerződéses kikötés alapján kifizetett szerződéskötési díjat az adós vissza tudja-e követelni a banktól, és ha igen, akkor mikor kezdődik ennek a visszakövetelési igénynek az elévülése.

1. A két egyesített ügy alaptényállása

1.1. A Caixabank-ügy (C-224/19. sz. ügy)

Egy spanyol állampolgár 2000. május 16-án közjegyző előtt jelzálog-kölcsönszerződést kötött egy spanyol pénzintézettel (Caixabank SA). A kölcsön összege 81.136,63 euró volt, a szerződés pedig ehhez kapcsolódóan változó kamatok fizetését írta elő.

A kölcsönszerződés egyik kikötése (4.) szerint a hitelfelvevő „szerződéskötési díj” fizetésére volt köteles. A szóban forgó feltétele így rendelkezett: „A [bank] javára és a hitelfelvevő terhére a következő díjakban állapodunk meg: A jelen okirat [kiállításakor] egyetlen

alkalommal fizetendő, a kölcsön felső határának egy százalékát, azaz százharmincötezer (135.000) pesetát kitevő, 811,37 eurónak megfelelő szerződéskötési díj.”

A kölcsönszerződés egy további (5.) kikötése a hitelfeltevőt kötelezte a kölcsön visszafizetésének biztosítékeként kikötött jelzálogjog alapításával és törlésével kapcsolatos valamennyi költség viselésére. Ez a szerződési feltétel a következőképpen szólt:

„A hitelfeltevő viseli a jelzálogba adott ingatlan értékbecslésének költségeit[;] az e közjegyzői okiratból, az abban foglalt okiratokból és szerződésekből, valamint annak a Registro de la Propiedadba (ingatlan-nyilvántartás) való bejegyzéséből eredő minden más költséget és illetéket[;] mindazon okiratok kiállításával kapcsolatos minden más költséget és illetéket, amelyek a jelen dokumentum, illetve a hatásainak megszűnését megállapító dokumentum ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéséhez szükségesek, ideértve a kölcsön keretében felvett összegek teljes vagy részbeni átvételét igazoló elismervényekből eredő minden más költséget és illetéket, valamint bírósági úton történő behajtás esetén az ügyvédi munkadíjat és a végrehajtó költségeit, akkor is, ha ez utóbbiak közreműködése nem kötelező.”

2018. március 22-én a kölcsönszerződést adósként megkötő spanyol állampolgár keresetet indított egy spanyol bíróság (Palma de Mallorca-i 17. sz. elsőfokú bíróság) előtt a fogyasztóvédelmi szabályok alapján a szóban forgó kölcsönszerződés 4. és 5. kikötése tisztességtelen jelleg miatti semmisségének (érvénytelenségének) a megállapítása, valamint az e szerződési feltételek alapján kifizetett teljes összeg visszatérítése iránt. A Caixabank ezzel szemben a vitatott szerződési feltételek teljes érvényességére hivatkozott.

Az eljáró spanyol bíróság a jelzálogjoggal kapcsolatos költségekre vonatkozó szerződési feltételt illetően kiemelte, hogy a spanyol ítélkezési gyakorlat az ilyen típusú szerződési feltételeket többnyire tisztességtelennek és ezáltal semmisnek tekinti. A spanyol bíróságok azonban e semmisség joghatásait illetően eltérő és ellentmondásos határozatokat hoztak.

A szerződéskötési díjat előíró feltételt illetően pedig a spanyol bíróság azt jegyezte meg, hogy a spanyol tartományi bíróságok egyetértenek annak tisztességtelen jellegét és semmisségét illetően, mivel az ilyen díj nem felel meg semmilyen valós vagy tényleges szolgáltatásnak vagy költségnek. A spanyol legfelsőbb bíróság (Tribunal Supremo) azonban nemrégiben ellentmondott ennek az ítélkezési gyakorlatnak, amikor úgy ítélte meg, hogy a szerződéskötési díj tisztességtelen jellege a 93/13-as irányelv¹ 4. cikke (2) bekezdése alapján nem vizsgálható, mivel az a kölcsönszerződés elsődleges tárgyának részét képezi.

Ezt követően az eljáró elsőfokú spanyol bíróság úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti és összesen tizenhárom kérdést terjesztett az Európai Bíróság elé előzetes döntéshozatalra.

1. 2. A Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA-ügy (C-259/19. sz. ügy)

Az előző ügygel egyesített másik – ugyancsak spanyol vonatkozású – ügyben két spanyol állampolgár 2011. július 1-jén jelzálog-kölcsönszerződést kötött a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria pénzügyi intézménnyel. A kölcsönszerződés egyik kikötése szerint a jelzálogjog alapításával és törlésével járó teljes költséget a hitelfeltevő viseli. Az adósok keresetet indítottak egy spanyol bíróság (Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta) előtt az említett szerződési kikötés tisztességtelen jelleg miatti semmisségének (érvénytelenségének) megállapítása iránt.

---

¹ A Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről

A spanyol bíróság az előző ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásához lényegesen hasonló indokolással úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti és előzetes döntéshozatal céljából az Európai Bírósághoz fordul. A spanyol bíróság lényegében a következő kérdést tette fel az Európai Bíróságnak: a fogyasztókkal kötött jelzálog-kölcsönszerződésekben tisztességtelen jellegűnek minősül-e az a meg nem tárgyalt szerződési feltétel, amely a jelzálogfedezetű kölcsönügylet megkötésének teljes költségét a hitelfelvevőre hárítja, és az említett tisztességtelen jellegű és semmisnek nyilvánított szerződési feltételben foglalt különböző költségeket meg kell-e osztani a kikötést szerződésbe foglaló bank és a hitelfelvevő fogyasztó között a nemzeti szabályozás értelmében jogalap nélkül megfizetett összegek visszatérítésének korlátozása céljából?

2. Az Európai Bíróság ítélete

2. 1. A szerződéskötési díjról

A szerződéskötési díj kapcsán az Európai Bíróság először azt a kérdést vizsgálta meg, hogy ez a díj a 93/13-as irányelv szerint „*a szerződés elsődleges tárgya*” fogalmába tartozik-e. A Bíróság – megerősítve korábbi gyakorlatát – ezzel kapcsolatban azt mondta ki, hogy a „*szerződés elsődleges tárgyának*” fogalmába tartozó szerződési feltételek alatt azon szerződési feltételek értendők, amelyek e szerződés alapvető szolgáltatásait állapítják meg, és – mint ilyenek – a szerződést jellemzik. Ezzel szemben azok a szerződési feltételek, amelyek a magának a szerződéses jogviszonynak a lényegét meghatározó feltételekhez képest járulékos jelleggel rendelkeznek, nem tartoznak e fogalom körébe [62. pont].

Az Európai Bíróság arra is rámutatott, hogy a 93/13-as irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „*elsődleges tárgy*” és „*ár*” fogalmának pontos terjedelmét nem lehet a 2008/48/EK irányelv² 3. cikkének g) pontja értelmében vett „*a hitel fogyasztó által viselt teljes költségének*” fogalma alapján meghatározni. A szerződéskötési díj nem tekinthető a jelzálog-kölcsönszerződés alapvető szolgáltatásának pusztán amiatt, hogy az a jelzálogkölcsön teljes költségének részét képezi [64. pont].

A Bíróság ezt követően a szerződéses feltételek világos és érthető megfogalmazásának a követelményét vizsgálta. Ezzel kapcsolatban ismételt kiemelte, hogy a világos és érthető megfogalmazásnak a 93/13-as irányelv 5. cikkében szereplő követelménye minden esetben alkalmazandó, ideértve azt az esetet is, amikor valamely szerződési feltétel az említett irányelv 4. cikke (2) bekezdésének hatálya alá tartozik. Ezt a követelményt pedig kiterjesztően kell értelmezni, vagyis úgy, hogy az nemcsak azt írja elő, hogy az érintett szerződési feltételnek nyelvtani szempontból érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átláthatóan ismertetnie kell az érintett szerződési feltételben hivatkozott mechanizmus konkrét működését is. Emellett a vizsgált szerződési feltételnek adott esetben a benne foglalt mechanizmus és a többi szerződési feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt is be kell mutatnia oly módon, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

Ezzel kapcsolatban a Bíróság arra is felhívta a figyelmet, hogy a szóban forgó szerződési feltétel egyértelműségét és érthetőségét a kérdést előterjesztő tagállami bíróságnak az összes releváns ténybeli elemre tekintettel kell megvizsgálnia, amelyek között szerepel a kölcsönszerződés megkötése keretében a hitelező által közzétett reklám és tájékoztatás is,

---

² Az Európai Parlament és a Tanács 2008/48/EK irányelve (2008. április 23.) a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

figyelembe véve a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztótól elvárható figyelem szintjét is.

A Bíróság kiemelte, hogy a 93/13-as irányelv 4. cikkének (2) bekezdésével, valamint 5. cikkével ellentétes az olyan ítélkezési gyakorlat, amely szerint valamely szerződési feltétel önmagában átláthatónak minősül, anélkül, hogy szükség lenne az előzőekben leírt vizsgálat elvégzésére.

E körülmények között a tagállami bíróság feladata, hogy a szerződéskötés valamennyi körülményét figyelembe véve megvizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény elegendő információt nyújtott-e a fogyasztó számára ahhoz, hogy ez utóbbi megismerje a vele szemben szerződéskötési díj fizetését előíró szerződési feltétel tartalmát és működését, valamint a kölcsönszerződésben betöltött szerepét. Ily módon a fogyasztó hozzáfér az e jutaléknak megfelelő díjazást igazoló okokhoz és így értékelni tudja kötelezettségvállalásának terjedelmét, és különösen az említett szerződés teljes költségét [70. pont].

Az átláthatóság követelményének teljesülése mellett a vizsgált szerződési feltétel a jóhiszeműség követelményének is meg kell, hogy feleljen.³ A Bíróság szerint a tagállami bíróságnak e célból meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató (adott esetben a bank) a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta-e, hogy utóbbi az egyedi tárgyalást követően elfogadja e szerződési feltételt. A 93/13-as irányelv 3. cikkének (1) bekezdésével összhangban, a szerződő felek közötti esetleg jelentős egyenlőtlenség fennállását illetően pedig azt mondta ki a Bíróság, hogy az eredhet:

- önmagából abból is, hogy kellően súlyos mértékben sérül a fogyasztónak, mint szerződő félnek az alkalmazandó nemzeti rendelkezések szerinti jogi helyzete;
- akár úgy, hogy szűkebbé válik azon jogok tartalma, amelyek e rendelkezések alapján a szerződésből fakadóan megilletik;
- akár úgy, hogy korlátozzák e jogok gyakorlását; vagy pedig
- akár úgy, hogy olyan további kötelezettséggel terhelik, amelyet a nemzeti jogszabályok nem írnak elő.

Az Európai Bíróság álláspontja szerint az olyan szerződési feltétel, amely mentesíti az eladót vagy szolgáltatót azon kötelezettség alól, hogy bizonyítsa, hogy a 93/13-as irányelvben írt feltételek a szerződéskötési díj tekintetében teljesülnek, kedvezőtlenül érintheti a fogyasztó jogi helyzetét, és így a jóhiszeműség követelményével ellentétben jelentős egyenlőtlenséget idézhet elő a fogyasztó kárára [78. pont].

Mindezek alapján a szerződéskötési díjjal kapcsolatos kérdésekre az Európai Bíróság az alábbi választ adta:

A 93/13 irányelv 3. cikkét, 4. cikkének (2) bekezdését, valamint 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a „*szerződés elsődleges tárgyának*” fogalmába tartozó szerződési feltételek alatt azon szerződési feltételek értendők, amelyek e szerződés alapvető szolgáltatásait állapítják meg, és – mint ilyenek – a szerződést jellemzik. Ezzel szemben azok a szerződési feltételek, amelyek a magának a szerződéses jogviszonynak a lényegét meghatározó feltételekhez képest járulékos jelleggel rendelkeznek, nem tartoznak e fogalom körébe. A szerződéskötési díj nem tekinthető a jelzálogkölcsön-szerződés alapvető szolgáltatásának pusztán amiatt, hogy az a jelzálogkölcsön teljes költségének részét képezi. A tagállami bíróság minden esetben köteles megvizsgálni a szerződés elsődleges tárgyára vonatkozó szerződési feltétel világos és érthető

---

³ A 93/13-as irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint: „Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.”

jellegét, és pedig függetlenül attól, hogy ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdését e tagállam jogrendjébe áttöltötték-e.

A fenti megfontolásokra tekintettel a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a fogyasztó és a pénzügyi intézmény között létrejött kölcsönszerződésnek a fogyasztót szerződéskötési díj fizetésére kötelező feltétele a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhet elő a fogyasztó kárára, amennyiben a pénzügyi intézmény nem bizonyítja, hogy e díj ténylegesen nyújtott szolgáltatásoknak és a részéről felmerült költségeknek felel meg. Ezt azonban a kérdést előterjesztő tagállami bíróságnak kell megvizsgálnia.

2.2. A jelzálogjog bejegyzésével (alapításával) és törlésével kapcsolatos költségekről

A szerződéskötési díj mellett az Európai Bíróság a kölcsönszerződéshez kapcsolódó jelzálogjog bejegyzésével (alapításával) és törlésével kapcsolatos költségek adósok általi viseléséről szóló szerződési feltételeket is vizsgálta. Ezzel kapcsolatban a Bíróság a következő megállapításokat tette:

A 93/13-as irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, hogy egy olyan tisztességtelen szerződési feltétel semmissége esetén, amely értelmében a jelzálogjog alapításával és törlésével kapcsolatos teljes költség a fogyasztót terheli, a nemzeti bíróság megtagadja az e szerződési feltétel alapján megfizetett összegek fogyasztó részére történő visszatérítésének elrendelését, kivéve ha az említett szerződési feltétel hiányában alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezések a fogyasztót kötelezik e költségek egészben vagy részben történő megfizetésére.

3. Az elévülés

Egy további kérdés, hogy ha a tagállami bíróság megállapítja a szerződéskötési díj viselésére kizárólagosan az adóst kötelező szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét, akkor annak mi lesz a jogkövetkezménye. A tisztességtelen kikötés semmisnek (érvénytelennek) minősül és az ennek alapján teljesített szolgáltatás visszajár, feltéve, hogy a szerződéskötés előtti állapot helyreállítható. A szerződéskötési díjjal kapcsolatban nem merülhet fel jogi aggály annak visszafizethetőségét illetően, vagyis ebben a vonatkozásban a szerződéskötés előtti állapot helyreállítható.

Kérdés azonban, hogy figyelembe kell-e venni az elévülést, és ha igen, akkor mikor kezdődik az elévülési idő, vagyis mi minősül az elévülés kezdő időpontjának.

Az elévülés kezdő időpontját illetően a Bíróság a fenti ügyben külön is kiemelte, hogy egy ötéves elévülési idő előírása alkalmas lehet arra, hogy túlzottan megnehezítse a fogyasztó 93/13-as irányelvben biztosított jogainak gyakorlását. Ez akkor állapítható meg, ha a fogyasztó csak a szerződés aláírását (megkötését) követő első öt évben követelheti a tisztességtelenség ítélt szerződési feltétel teljesítése során eszközölt kifizetések visszatérítését, függetlenül attól, hogy tudomása volt-e vagy észszerűen tudomást szerezhetett-e ezen szerződési feltétel tisztességtelen jellegéről. Ha tehát a tagállami jog egy tisztességtelen szerződéses feltétel esetén a visszajáró szolgáltatás elévülésének a kezdő időpontját a szerződéskötéshez köti, az a Bíróság álláspontja szerint sértheti a jogbiztonság elvével összefüggésben értelmezett tényleges érvényesülés elvét (91. pont).

Erre tekintettel a Bíróság álláspontja szerint a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az, hogy a tisztességtelen szerződési feltétel semmisségének megállapításához fűződő restitutív joghatások érvényesítése iránti keresetindítás elévülési időhöz van kötve, amennyiben e

határidő kezdő időpontja és időtartama gyakorlatilag nem teszi lehetetlenné vagy rendkívül nehezíti azt, hogy a fogyasztó az ilyen visszatérítés követeléséhez való jogát érvényesítse (92. pont).

A magyar jogban az elévülésről a Ptk. 6:22. §-a rendelkezik. Ennek alapján, ha a Ptk. eltérően nem rendelkezik, a követelések öt év alatt évülnek el.⁴ A (2) bekezdés pedig azt mondja ki, hogy az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé válik. Az elévülés ennek alapján – az elévülési idő hosszától függetlenül – minden esetben akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé válik. Az esedékesség időpontjának a megállapítása azonban több esetben nehézséget okozhat.

A fogyasztói hitel- és kölcsönszerződésekkel, valamint fogyasztói pénzügyi lízingszerződésekkel kapcsolatban a 2014. évi XXXVIII. törvény⁵ 1. § (6) bekezdése speciális rendelkezést mond ki: a Ptk. elévüléssel kapcsolatos szabályait az érintett fogyasztói szerződésekből eredő követelések tekintetében úgy kell értelmezni, hogy e követelések a szerződések fennállása alatt nem évülnek el, azok elévülése a szerződések megszűnésével kezdődik. A Ptk. 6:24. § (1) bekezdése mindezt azzal egészíti ki, hogy ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az elévülés nyugszik.

A fentiekre tekintettel, álláspontunk szerint a magyar jog alapján a tisztességtelen szerződési kikötésre tekintettel teljesített szolgáltatás visszakövetelésére vonatkozó igény elévülése kezdetét veszi ugyan abban az időpontban, amikor az adós a szerződéskötési díjat ténylegesen megfizette, de ezzel együtt ebben az időpontban a visszakövetelési igény elévülésének a nyugvása is megkezdődik. Az elévülés nyugvásának indoka, vagyis az a menthető ok, amely miatt a jogosult nem tudta érvényesíteni a követelését, pedig az, hogy az adós a szerződéskötési díj megfizetésének az időpontjában még nem szerezhette tudomást erről az öt utóbb megillető igényről. A tudomásszerzésre ugyanis csak akkor kerülhet sor, amikor a bíróság ítéletével megállapítja a szóban forgó szerződéses kikötés tisztességtelenségét. Az elévülés ennek alapján a szóban forgó szerződéses kikötés semmisségét megállapító bírói ítélelhozatalig nyugszik.⁶ Ténylegesen tehát az ítélelhozatalakor veszi kezdetét az érvénytelen (semmis) szerződéses kikötés alapján teljesített szolgáltatás visszafizetésére vonatkozó igény (követelés) elévülése.

4. Következtetések

Az Európai Bíróságnak az előző pontban röviden bemutatott ítéletére valamennyi tagállamnak figyelemmel kell lennie. Ennek alapján a magyar banki szerződési gyakorlat kapcsán is felmerül a kérdés, hogy tisztességes kikötésnek tekinthető-e az a szerződési feltétel, amellyel a pénzügyi intézmény a szerződéskötési díj kizárólagos viselésére az adóst kötelezi. Tágabb értelemben a kérdés úgy merül fel, hogy átháríthatja-e a hitelező teljes mértékben az adósra azokat a költségeket, amelyek kizárólag az ő érdekében merülnek fel, anélkül, hogy alátámasztaná azt, hogy az ilyen díj vagy költség mögött milyen tényleges szolgáltatás áll. Ez a kérdés a szerződéskötési díjon kívül más költségek kapcsán is felmerülhet.

---

⁴ A Ptk. 6:22. §-a a követelések elévüléséről rendelkezik. Ennek alapján az elévülés elsődlegesen a kötelmi jogi követeléseket érinti, vagyis azokat, amelyek valamely kötelemből származnak. Más jellegű alanyi jogokból származó igények azonban nem feltétlenül évülnek el. A Ptk. külön is kimondja azt a régi jogelvet, hogy a tulajdoni igények nem évülnek el (Ptk. 5:35. §).

⁵ A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény

⁶ Ezt az értelmezést támasztja alá a 2014. évi XXXVIII. törvény 1. § (7) és (7a) bekezdése, valamint ehhez kapcsolódóan a 2014. évi XL. törvény 9. §-a is.

A kezelési költség és a folyósítási jutalék vonatkozásában ezt a Bíróság a C-621/17. számú ügyben már vizsgálta. A C-84/19., C-222/19. és C-252/19. számú egyesített ügyekben (melyekben a Bíróság 2020. szeptember 3-án hozott ítéletet) pedig „jutalék”, egy bizonyos hiteltermékért előzetesen fizetendő díj, „előkészítési díj”, valamint kezelési költség elnevezésű ellenértékek szerződésben történő kikötésének és az adósra való áthárításának tisztességességének a kérdése merült fel.

A Bíróság a hitelező által az adósra áthárított díjak és költségek mögött álló tényleges szolgáltatások jellegét korábban a fenti C-621/17. számú (magyar vonatkozású) ügyben már vizsgálta. A Bíróság ebben a 2019. október 3-án hozott ítéletében kiemelte, hogy fontos, hogy a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellege a teljes egészében tekintett szerződésből észszerűen érthető vagy levezethető legyen. Ezenkívül a fogyasztónak képesnek kell lennie annak ellenőrzésére, hogy nincs-e átfedés a különböző költségek, vagy az azok ellenében nyújtott szolgáltatások között.

Az átláthatóság követelménye azt nem kívánja meg, hogy a fogyasztói kölcsönszerződésben foglalt, egyedileg meg nem tárgyalt azon szerződési feltételek, amelyek a szóban forgó díj vagy költség összegét, azok kiszámításának módját és teljesítésének idejét pontosan meghatározzák, az érintett összegek ellenében nyújtott valamennyi szolgáltatást részletezzék. Az tehát, hogy a vizsgált díj vagy költség (pl. kezelési költség és folyósítási jutalék) ellenében nyújtott szolgáltatásokat a fogyasztói kölcsönszerződés nem részletezi, nem jelenti azt, hogy az azokhoz kapcsolódó feltételek nem felelnek meg a 93/13-as irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében és 5. cikkében előírt átláthatósági követelménynek, feltéve, hogy a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellege észszerűen érthető vagy levezethető a teljes egészében tekintett szerződésből (ítélet 54. pont).

A C-84/19., C-222/19. és C-252/19. számú egyesített ügyekben az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező lengyel bíróság többek között azt a kérdést tette fel a Bíróságnak, hogy érthetően, világosan megfogalmazottnak lehet-e tekinteni az olyan szerződést, amely kamatot, kifizetést és jutalékot ír elő, anélkül azonban, hogy megmagyarázná az e tényezők közötti különbséget, és azokat a szolgáltatásokat, amelyeknek e költségelemek megfelelnek. A Bíróság a 93/13-as irányelv 4. cikkének (2) bekezdése kapcsán ismét rámutatott arra, hogy ez a rendelkezés kizárólag azon szerződési feltételek érdemi vizsgálata részletes szabályainak és terjedelmének megállapítására irányul, amelyeket nem tárgyaltak meg egyedileg, és amelyek az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződések alapvető szolgáltatásait írják le, valamint amelyek azokat jellemzik. Ezzel szemben azok a feltételek, amelyek a magának a szerződéses kapcsolatnak a lényegét meghatározó feltételekhez képest járulékos jelleggel rendelkeznek, nem tartozhatnak az említett fogalomba (ítélet 67. pont). Ennek alapján pedig a szerződés elsődleges tárgyának körébe tartozónak a világos és érthető feltételek tekinthetők. A 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírttal azonos átláthatósági követelmény szerepel az irányelv 5. cikkében is, amely szerint az írásbeli szerződési feltételeknek „mindig” világosaknak és érthetőeknek kell lenniük. A két rendelkezés közül az elsőben szereplő átláthatósági követelmény hatálya megegyezik a másodikban szereplő követelményével (ítélet 72. pont). Összegzésként pedig a Bíróság kijelentette, hogy bár kétségtelen, hogy az eladó vagy szolgáltató nem köteles arra, hogy részletezze minden egyes olyan szolgáltatás jellegét, amelyet a szerződés feltételek értelmében a fogyasztóra terhelt költségek – mint például a „jutalék” vagy az „előzetes fizetés” – ellenében nyújtanak. Az átláthatósági kötelezettségnek való megfelelés érdekében azonban fontos, hogy a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellege a teljes egészében tekintett szerződésből észszerűen érthető vagy levezethető legyen. Ezenkívül

a fogyasztónak képesnek kell lennie annak ellenőrzésére, hogy nincs-e átfedés a különböző költségek, vagy az azok ellenében nyújtott szolgáltatások között.

A Bíróság álláspontja szerint tehát a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a fogyasztói hitelszerződés azon feltételei, amelyek a hitel tőkerészenek és kamatainak a megfizetésétől eltérő költségeket terhelnek a fogyasztóra, nem tartoznak az e rendelkezésben előírt kivétel hatálya alá, amennyiben e feltételek nem határozzák meg sem e költségek jellegét, sem pedig az azok ellenében nyújtott szolgáltatásokat, és oly módon vannak megfogalmazva, hogy a fogyasztóban zavart keltenek a kötelezettségeit és az említett feltételek gazdasági következményeit illetően (ítélet 86. pont).

Így a fogyasztót terhelő, nem kamatjellegű, olyan hitelköltség, amelyet a nemzeti jogszabályok értelmében maximáltak, a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében akkor is jelentős egyenlőtlenséghez vezethet, ha azt e felső érték alatt állapították meg, ha az ellenértékként nyújtott szolgáltatások nem tartoznak észszerű módon a hitelszerződés megkötése vagy kezelése keretében nyújtott szolgáltatások körébe, vagy ha a kölcsön nyújtásának és kezelésének költségei címén a fogyasztóra hárított összegek egyértelműen aránytalanul tűnnek a kölcsön összegének viszonylatában.

A Bíróság ebben az újabb, 2020. szeptember 3-án hozott ítéletében végül azt is kimondta, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan, nem kamatjellegű hitelköltségekre vonatkozó szerződési feltétel, amely e költséget a jogszabályban előírt felső határ alatt határozza meg, és amely a hitelező gazdasági tevékenységének a költségeit a fogyasztóra hárítja, a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhet elő a fogyasztó kárára abban az esetben, ha ezen utóbbira az igénybe vett szolgáltatásoknak és a felvett hitel összegének viszonylatában aránytalan költségeket terhel.

A hitelnyújtó pénzügyi intézményeknek ennek alapján a szerződéskötési díjjal kapcsolatban is azt kell(ene) bizonyítaniuk, hogy e díj ténylegesen nyújtott szolgáltatásoknak és a hitelező részéről felmerült arányos költségeknek megfelel. A szerződéskötési díjra (és valójában a hitelnyújtó pénzügyi intézmény részéről felmerülő összes költségelemre) vonatkozó szerződéses kikötésből tehát érthetően és világosan ki kell derülnie, hogy az milyen ténylegesen nyújtott szolgáltatáshoz kapcsolódik a hitelnyújtó oldalán, emellett pedig a fogyasztónak képesnek kell lennie annak ellenőrzésére, hogy nincs-e átfedés a különböző költségek, vagy az azok ellenében nyújtott szolgáltatások között. Emellett pedig a szóban forgó szerződéses kikötés nem okozhat jelentős egyenlőtlenséget a felek között. Ennek vizsgálata nem korlátozódhat olyan mennyiségi jellegű gazdasági értékelésre, amely egyrészt a szerződés tárgyát képező ügylet teljes költségének, másrészt pedig a fogyasztóra hárított költségeknek az összevetésén alapul.

Mindezen feltételek hiányában a szerződéskötési díj viselését az adósra áthárító szerződéses kikötés tisztességtelennek (és ezzel együtt semmisnek) minősülhet. Ennek jogkövetkezményeként pedig az adós visszakövetelheti a hitelezőtől a szerződés létrejöttékor felszámított szerződéskötési díjat (valamint adott esetben más költségeket is).